

Голові разової спеціалізованої вченої ради
з присудження ступеня доктора філософії
у Кам'янець-Подільському національному
університеті імені Івана Огієнка
доктору педагогічних наук, професору
Мироновій Світлані Петрівні

ВІДГУК

Офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри
педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту Комунального закладу
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ПРЯДКО Любові Олексіївни

на дисертаційну роботу КОСОВСЬКОЇ Аліни Олексіївни

«Формування готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні
дітей з особливими освітніми потребами»,

подану до захисту у спеціалізовану вчену раду у Кам'янець-Подільському
національному університеті імені Івана Огієнка на здобуття наукового ступеня
доктора філософії

з галузі знань 01 «Освіта\Педагогіка»

за спеціальністю 016 Спеціальна освіта

Навчання дітей з особливими освітніми потребами вимагає комплексного підходу, досягти якого можна лише за допомогою командної роботи учасників команди супроводу. Провідним учасником команд психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами є корекційний педагог. Тому з метою ефективного забезпечення освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами цей фахівець має володіти навичками командної взаємодії.

Актуальне, теоретично обґрунтоване, практично обумовлене, цілеспрямоване дослідження проблеми формування готовності корекційних педагогів до командної роботи запропонувала Косовська Аліна Олексіївна.

Актуальність дисертаційної роботи. Трансформація вітчизняної освіти, зокрема нова українська школа, в основу якої закладено педагогіку партнерства, зумовлює учасників педагогічного процесу до командної взаємодії. Наразі підготовка корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з ООП та опанування ними компетентності командної роботи, необхідної в професійній діяльності корекційного педагога для належного забезпечення освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами має низку труднощів, вирішення яких потребує спеціальних наукових пошуків. Саме тому вважаємо, що дисертаційна робота Косовської А.О. є узгодженою з потребами сьогодення, що підтверджує актуальність визначеної проблематики дисертаційного дослідження,

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема роботи відповідає комплексній темі кафедри спеціальної та інклюзивної освіти: «Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку у спеціальній та інклюзивній освіті» (державний реєстраційний номер – 0122V000520). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 10, від 31.10.2019) та на засіданні бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 6 від 26.11.2019).

Наукову новизну одержаних результатів вбачаємо в поглибленні наукових уявлень щодо: базових понять «команда» «командна робота», розмежування поняття «команда» від терміну «робоча група» та поняття «командна робота» від терміну «взаємодія», в уточненні ознак командної роботи, професійних аспектів діяльності корекційних педагогів у різних типах закладів для дітей з особливими освітніми потребами та структури команди психолого-педагогічного супроводу для навчання дітей з особливими освітніми потребами. Дисертанткою удосконалено зміст і методи підготовки корекційних педагогів та майбутніх корекційних педагогів до командної роботи в межах їх професійної діяльності. Новим також є те, що у дисертації сформульовано зміст компетентності командної роботи, на основі якої обґрунтовано структуру

готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами, розроблено критерії, показники та рівні визначення готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Авторкою розроблено та експериментально впроваджено психолого-педагогічне забезпечення, спрямоване на формування готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами, в межах якого: для майбутніх корекційних педагогів розроблено робочу програму навчальної дисципліни «Командна робота у професійній діяльності корекційного педагога» та ділову гру «Командна робота – запорука успіху у навчанні дітей з ООП»; для корекційних педагогів розроблено програму тренінгу «Формування командної взаємодії в процесі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами». Дисертаційне дослідження сприяє подальшому розвитку вивчення психолого-педагогічних умов забезпечення формування готовності корекційних педагогів до командної роботи.

Наукове та практичне значення роботи полягає: у розробці та обґрунтуванні інструментарію для дослідження рівня готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами; у розробці та експериментальній апробації психолого-педагогічного забезпечення, спрямованого на формування готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами, зокрема: програми навчальної дисципліни «Командна робота у професійній діяльності корекційного педагога» та ділової гри «Командна робота – запорука успіху у навчанні дітей з ООП» для формування готовності майбутніх корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з ООП та програми тренінгу «Формування командної взаємодії в процесі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами» для формування готовності корекційних педагогів закладів для дітей з ООП до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами; можливості використання матеріалів дисертаційного дослідження учасниками психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в

межах професійної діяльності, на курсах підвищення кваліфікації корекційних педагогів та інших педагогічних працівників, під час професійної підготовки здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта а також для подальших наукових досліджень.

Оригінальність, самостійність та високий рівень науковості дисертації підтверджується її **апробацією** на 6 Міжнародних науково-практичних конференціях, 8 Всеукраїнських та регіональних конференціях, **публікаціями** результатів дослідження у 20 наукових працях, з яких 5 статей опубліковано у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 1 статтю опубліковано у наукових виданнях країн ЄС, 14 публікацій апробаційного характеру.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Дисертаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел (205 найменувань, з яких 26 іноземними мовами), додатків. Робота містить 34 таблиць, 31 рисунок. Основний зміст дисертації подано на 212 сторінках, загальний обсяг роботи складає 298 сторінки, додатки містяться на 57 сторінках. У вступі дисертації чітко та правильно обґрунтована актуальність, визначено мету, завдання та методи дослідження, особистий внесок, логічно сформульована наукова новизна, практичне значення дослідження. Зміст дисертації відповідає меті та завданням дослідження.

У дисертації висвітлено результати аналізу наукових підходів щодо командоутворення, застосування командного підходу у професійній діяльності корекційного педагога, зокрема у навчанні дітей з особливими освітніми потребами в різних типах закладів, окреслено цілісну структуру командної роботи як теоретичну основу необхідну для забезпечення командної взаємодії у професійній діяльності корекційних педагогів. З урахуванням компетентнісного підходу визначено сутність і зміст компетентності командної роботи у професійній діяльності корекційного педагога, яка поєднує знання, вміння, навички роботи в команді, ціннісні орієнтації і вмотивованість щодо застосування командної роботи в межах професійної діяльності, та особистісні

якості, необхідні для роботи в команді. Доведено, що досягнення корекційним педагогом високого рівня готовності до командної роботи формує у нього відповідну компетентність в його професійній діяльності. Визначено структуру готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами та описано зміст її компонентів, а саме: ціннісно-мотиваційного, змістового, діяльнісного та особистісного. Аналіз теоретичної бази здійснено ґрунтовно; результати викладено логічно, послідовно й переконливо. Відомості, представлені у першому розділі, засвідчують, що дисертантка повністю дослідила проблему на теоретичному рівні, що заклало підвалини для експериментального пошуку.

На основі теоретичного аналізу розроблено та обґрунтовано доцільність і зміст методики дослідження готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. На нашу думку, на особливу увагу заслуговують визначені дисертанткою критерії, показники та рівні готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Вважаємо, що дослідницею дуже правильно сформовано інструментарій констатувального дослідження, що дало можливість забезпечити вірогідність його результатів.

Констатувальний експеримент передбачав дослідження рівня готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. У дослідженні взяли участь майбутні корекційні педагоги, серед яких були здобувачі вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта закладів вищої освіти, таких як: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Житомирський державний університет імені Івана Франка, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, а також фахівці різних закладів для дітей з ООП зокрема: закладів загальної середньої освіти; спеціальних закладів загальної середньої освіти; інклюзивно-ресурсних центрів; реабілітаційних закладів; будинку дитини.

За результатами констатувального дослідження автором визначено стан сформованої готовності майбутніх корекційних педагогів до командної роботи

у навчанні дітей з особливими освітніми потребами на етапі їх професійної підготовки, а також готовності корекційних педагогів різних закладів для дітей з особливими освітніми потребами до командної роботи в процесі їх професійної діяльності, зокрема в команді супроводу для дітей з ООП.

Результати констатувального дослідження засвідчили переважання середнього рівня готовності респондентів до командної роботи у навчанні та супроводі дітей з особливими освітніми потребами. Дисертанткою зроблено висновок, що у корекційних педагогів, у тому числі, і майбутніх спеціалістів компетентність командної роботи, необхідна для навчання дітей з особливими освітніми потребами, є недостатньо сформованою.

Цінним та унікальним у дисертації є розробка та обґрунтування автором психолого-педагогічного забезпечення, спрямованого на формування готовності корекційних педагогів та здобувачів вищої освіти до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами, в межах якого для майбутніх корекційних педагогів розроблено програму навчальної дисципліни «Командна робота у професійній діяльності корекційного педагога» та навчально-просвітницьку ділову гру «Командна робота – запорука успіху у навчанні дітей з ООП», а для практиків – програму тренінгу «Формування командної взаємодії в процесі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами». Названі програми та тренінги були успішно апробовані в практиці.

Експериментальне впровадження психолого-педагогічного забезпечення формування готовності корекційних педагогів до командної роботи призвело до зростання показників високого і середнього рівнів розвитку усіх структурних компонентів готовності фахівців та здобувачів вищої освіти до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами, що засвідчило його доцільність та ефективність. Низького рівня після проведення формувального етапу дослідження в експериментальній групі не виявили.

Одержані результати описані кількісно та якісно проаналізовані, підтверджені відповідними прикладами, фактами. Достовірність одержаних показників засвідчено результатами перевірки методами математичної

статистики. На схвалення заслуговує і широка географія дослідження, що, безумовно, позитивно впливає на вірогідність одержаних результатів.

Висновки, подані у дисертації, переконливо показують, що мета і завдання наукової роботи реалізовані, а результати дослідження мають безпосередню практичну значущість і наукові перспективи.

Процедура перевірки свідчить, що дисертаційна робота відповідає вимогам унікальності і не містить академічного плагіату.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Даючи високий рівень оцінки дисертаційному дослідженню, не заперечуючи його самостійність та унікальність, визначимо окремі зауваження та пропозиції:

1. До дисертації подано список використаних джерел, в якому містяться як вітчизняні, так і закордонні публікації. Втім, на нашу думку, кількість українських джерел є занадто великою.

2. У формувальному експерименті апробується навчально-просвітницька ділова гра «Командна робота – запорука успіху у навчанні дітей з ООП». Було б доцільно у додатках дати не лише інструкцію до гри, а її повний опис.

3. У структурі готовності корекційного педагога до командної роботи дисертантка виділяє 4 компоненти. На нашу думку, ціннісно-мотиваційний та особистісний компоненти дещо перегукуються, тому їх можна було б об'єднати.

4. Робота містить окремі пунктуаційні та стилістичні помилки.

Проте визначені зауваження та рекомендації ні в якому разі не зменшують наукову цінність отриманих результатів дослідження, його оригінальність та можливі перспективи.

Усе вище викладене дає підстави зробити висновок, що дисертаційна робота «Формування готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами», є завершеною, самостійною науковою працею, яка має виразу наукову новизну та практичне значення, що є вагомим внеском у теорію і практику спеціальної та інклюзивної освіти. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Міністерства освіти і науки

України, Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а тому Косовська Аліна Олексіївна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри педагогіки,
спеціальної освіти та менеджменту
Комунального закладу Сумський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти

Любов ПРЯДКО

